SUNDAY MORNING BUSINESS HALACHA PROGRAM

גניבה וגזילה Week 9

'י – 'טור שס"א ד' – י' טור שס"ח

לז"נ ר' שמוא–ל יוסף בן ר' מרדכי אהרן ע"ה

לז"נ שלום פנחס בן מרדכי א-ליעזר ע"ה

לז"נ ויצה בת ר' שמוא–ל זאב ע"ה לז"נ לוי בן דוד שלמה לז"נ שמוא–ל זאב בן לוי

A program funded solely by the Night Seder Bais Medrash Please contact us for sponsorship opportunities

כנגד המערער אמאי מעיד נהי דמייאם מגופה מדמי אן מי מייאם (ג) ג ומה שאמר במה דברים אמורים בידוע שנתייאשו פירוש וכי מוחל הוא לגולן והלא נחחייב לו הגולן דמיה והילכך ניחא אבל פתמא קיימא לן פתם גזילה לא הוי יאוש ליה דמשאר כיד הלוקח שיחזור ויטול דמים מן הגולן אכל אם יזכה בעדים. פכ"ו דמסכם כלים (מ"ח) איפליגו מנא קמא ורכי שמעון בה המערער נמצא שלא הוה ליה לנגול חלק בהך פרה וטלים ולא במילחא ומייחי לה בפרק מרובה (סו:) וידוע דהלכה כסנא קמא דחמר הכי:

(ד) (ה) ומה שאמר ויאוש ושינוי רשות קונה וכר עד וכן השיג עליו הראב"ד ז"ל. נתבחר בסימן שנ"ג (ס"ה-ו): אלא אם כן מכרו או נתנו לאחר אכל אם כא אחר ונמלו מבית הגולן שלא מרצונו כאלו נמלו מבית הבעלים. כן כתכ הרשב"ה בריש פרק הגחל בחרה (קים: ד"ה אמר ר"ם) וכתב שכן דעת הרמב"ד ין:

לחוד לא קני. ומיהו אם קדש בו דן את האשה כדפרישנא בדין גנב: לעיל גט צריכה (כ) ב ויאוש ושינוי השם אפילו אם הוא שינוי השם גרוע שחוזר לברייתו כיון דאיכא יאוש בהדיה קני מדאורייתא: (ג) ג כמה דברים (ו) ה(x) ולא הוי שינוי רשות אמורים בידוע שנתייאשו אבל סתמא קיימא לן סתם גזילה הן לא הוי יאוש בעלים: (ד) ד ויאוש ושינוי רשות קנה שאם מכרו הגזלן או נתנו לאחר קנה (א). ולדעת הרמב"ם (פ"ב ה"ג) צריך ליתן הדמים אבל ר"י (סו: תוד"ה אמר עולא) פירש שאפילו הדמים אין צריך ליתן: (ה) וכתב הרמב"ם (שם) בין שנתייאשו הבעלים

קודם שמכר או נתן בין נתייאשו אחר כן קנה ואדוני אבי הרא"ש ז"ל (פ"י סי' יח) פירש דוקא שנתייאשו קודם קנה אבל מכר או נתן קודם טן לא קנה וכן השיג עליו הראב"ד: (ו) ה ולא הוי שינוי רשות אלא אם כן שמכרו או נתנו לאחר אבל אם בא אחר ונטלו מבית הגולו שלא

היה גונה מן הגולן כלום ואם כן כוגע בעדומו הוא ואמאי מעיד ומשני לא לריכא דמית גולן דתנן (קים:) הגחל ומאכיל את בניו והנים לפניהם פטורים מלשלם פירוש דהשתה אפילו מדמי מייחש דיורשין פטורין מלשלם וכל שכן הלוקם דקנייה בייאוש ושינר רשום דבהיתירא אתי לידיה הרי מצואר דהלוקח פטור מלשלם אפילו דמיה וכ"ל הרמב"ם פ"ה מגנבה (ה"ג) דבייאוש ושינוי רשות קנה הלוקח

לא היה המוכר גנב מפורסם: ויש לומר דההים דפרק חזקת הבתים מיירי בלוקח שקנה הפרה והטלים כדמי שויה דהשתח כיון דבגולן שאינו מפורסם עשו חקנת השוק אם כן הנגול חייב ליתן ללוקח

ואינו נומן לא מפן ולא דמים אם

הדמים שנתן בעד החפץ והלוקח חייב לשלם דמי החפץ לנגול מילח זה מה בן ואין לאחד על חברו כלום ובכהאי גוונא איירי דפ"ה דגנבה שכתב הרב קנה הלוקת ואינו נותן לא חפץ ולא דמים וכו׳ אבל הך דפרק ב׳ דגולה שכתב הרב אינה חחרת בעלמה מיד הלוקת דאלמא דהדמים לריך לשלם היינו אם לחם החפץ כוול שוה מאחים במאה דמנכה הלוחם מאה שנתן לבזלן כעד החפץ ומשלם מאה לנגול ואי נתנו במתנה משלם כל דמי התפן לנגול שהרי אינו מפסיד כלום דבתנם הגיע לידו בלא שום דמים גן וכל זה איירי בגולן סחם שאינו מפורסם דאלו בגולן מפורסם לא עשו בי חקנת השוק ולריך לשלם כל הדמים לנגול ואינו מנכה לו כלום:

- (7) ומ"ש רבינו אבל ר"י פירש שאפילו הדמים אין צריך ליתן. פירוש אפילו מולן מפורסס וכ"כ הרשכ"ל המאו הכ"י למעלה בסימן שנ"ג (ס"ה) וחלק על הראב"ד שכחב דאף על גב דיאוש ושינוי רשום קני דמים מיהא בעי לאהדורי משום דבאיסורא אמא לידיה דייאוש כדי לא קני עכ"ל ומשמע דאף באינו מפורסם לריך לימן דמיה להראב"ד בין מיהו מדברי הרב המגיד ריש פ"ה דגנבה משמע שהבין מהשגום הראב"ד דאפילו בנגב מפורסם אין לריך ליתן דמיה שכחב ח"ל ואפשר שגם על זה סמה הר"א ז"ל שכיון שקנה הלוקם ביאוש ושינוי רשות למה יתן דמים אפילו היה גנג מפורסם וצ"ע עכ"ל. ואיך שיהיה דעת הראב"ד מכל מקום דעת ר"י והרשב"א דאפילו בגזלן וגנב מפורסם אין הלוקם סייב להסדר דמים כלל דקנייה ביאוש ושינר רשות:
- (ו) ומ"ש ולא הוי שינוי רשות אלא אם כן שמכרו או נתנו לאחר. נרסה לדוקס כלה ידע הלוקם שהוה הדבר הגזול דחלו ידע אפילו אינו גולן מפורסס לריך להחדרו בחנם כמו שנחבאר למעלה בדין גנבה בסימן שנ"ו סעיף י עיין במ"ש לשם בסייעחא דשמית. ומשום הכי כתב רבינו דחם בא אחר ונטלו מכית הגולן שלא מרלונו וכו׳ לא שנא שידע השני שהיה גוול כיד הגולן לא שנא שלא ידע וכו׳ דכיון שנטלו שלא מרלוט אפילו לא ידע חייב לשלם. ואפילו אם אכלו השני חייב לשלם לבעלים ועיין לקמן בסימן שס"ט בתב בהגהם אשיר"י ריש פרק הגחל במרא (פר א) בכא אחר ונטלו מבים הגולן וכו׳ רלה מזה גובה רלה מזה גובה פירש ר"י דדוקה בלה נחייהם הבל נחייהם בהו נהי דגבי משני מדרבי נתן מטעם גדלה מיהה לה הרי גבי ונפקה מינה יאן שהם מחל לו

דרכי משה

שמא (א) ובנמוקי יוסף פרק חזקת הבתים (דף קע"ט ע"א) (כר.) (ודף קע"ח ע"ב) (כג: דיה ת"ר) משמע שאם מכרהו הגזלן כו' באחריות לא מיקרי שינוי רשות ולא קני ליה עכ"ל ועיין בתשובת הרשב"א סימן תתקס"ח שהאריך בדין יאוש ושינוי רשות וכתב דאם נתנו ון לו בטעות או בעל כרחו זן לא מיקרי שינוי רשות ועיי"ש:

(ב) אבד פתמא קיימא דן ברי. עיין לקתן ריש סיתן שס"ח (פ"פ-בי) ושם פרק הגחל בפרא ונראה פשוט דאם תכרו או נפט הגולן לאמר אפילי אם יםכחר בסייעתה דשמיה: (ד) צריך דיתן הדמים. פירוש הלוקם לכיך ליתן להנגול דמי שוריה של גדלה מן הדין אלא מפני מקנח השנים חן מנכה לו מה שנתן להגולן והמוחר אם קנהו כול מחזיר להנגול וכמ"ש לפיל סימן שנ"ו (פ"ה) כדין גוב כי גם בקונה מגולן עשו מקנת השוק חין וכמ"ש נסימן שפ"ח (פ"ו): (ה) וכן השיג עליו הראב"ד ז"ל. עיין לעיל סימן דככהסי גוונה לה מיקרי שינוי רשום עיי"ש וכשלתן ערוך (פ"ה) מ"ש עליו שנ"ג: (ו) אלא אם כן שמכרו כוי. כ"כ הראכ"ד והרשכ"א פרים

הגהות והערות

שמא אן צ"ל "מדמיה": בן עיין ב"ח לעיל סימן שנו ס"י והגהות והערות זן משמע בעל כרחו של המקבל, ועיין דרישה לקמן סימן שטט ס"ז והגהות שם אות מד: גן נקפו כהרשב"א דבמתנה לא עשו תקנת השוק, ועיין והערות שם אות לב: חן נדצ"ל תקנת "השוק": ח*ן כ"ה בכת"י ב, ב"י לעיל סימן שנו ס"ר והגהות והערות שם אות יא: ג*ן עיי"ש הגהות ובדפו"ר ונדפס "תק"ה": טן בדפום ואדי אל תגארה או נתן קודם "שנתייאשו והערות אות כ: דן בדפום ואדי אל חגארה קדש "בה": הן בדפום פייבי אף על פי שנתייאשו אחר כך" לא קנה: ין עיין חידושי הראב"ד קיד ע"א די שאקו "גניבה": ו] כ"ה בנדפס וכת"י ב, ובכת"י א, ג דאם "כתבו" לו:

ידע הלוקם או המקבל או שגדלה הים אפילו הכי מיקרי שינוי רשום וקנאו מדלח חילק רבינו כזה וגם מדקיים בקמוך ו"ל לח שנח שידע השני שהים גזולה כיד הגולן לה שנה לה ידע וכן הוכחתי בסימן שס"ט עיי"ש בדרישה בס"ו בדין נטל חמורו כו' ודלה כמ"ש ב"י שם דמוכם מדבריו דספירה ליה

גס כן שם (פתיע פיק מ):

סוד"ה תנא: יאן לפנינו בהנהות אשיר"י "וי"מ" (ובמרדכי "ונ"מ"):

קסג

ומה שאמר אם ירצה הנגוד נובה מן הראשון או מן השני גולן ראשון לשני או שפרע השני לראשון פטור השני מן הנגול דכיון דאינו גובה מהשני אלא מדרכי נמן אם מחל לו או פרע לו ליח

אמורים שלא נתייאשו אבל נתייאשו ובא אחר ואכלו פטור וכו׳ דכיון דנחייאשו אינו גונה מטעם גדילה אלא מדרבי נתן הלכך דוקא כשהוא בעין אבל אם אינו בעין פטור יגן והוא הדין נמי אם מחל לו או פרע

לו דפטור ומשום הכי כתב רבינו בחלוקה הראשונה היכא דלא נחייאש דאפילו פרע או מחל אינו כלום

וכרי עד דא שנא דא ידע. לה מנחמיו מכוחר הכל הוה נלמד עכ"ל יבן. והוה מדברי המרדכי ריש פרק הגחל בתרה (סי קמה) ור"ל מהדין שיכח בסמוך:

(ו) ה(ב),ו ומה שאמר ואפידו אם אכדו חשני חייב דשדם ליה לרחשון לגדי שני כלוס. חהו שחמר רבינו (מ"ו) כמה דברים

לכעלים במה דברים אמורים שלא נתייאשו אכל נתייאשו וכא אחר ואכלו פמור נהי נמי שאם היה בעין היה חייב להחזירו עתה שאכלו פפור.

לשני אינו כלום (א*) יטן כי אין דינו של שני אלא עם הבעלים. לא שנא שידע השני שהיה גזול ביד הגזלן לא שנא שלא ידע כן: (ו) ואפילו כאן אם אכלו כבן השני חייב לשלם לבעלים: ו כמה דברים

דבלה נחייהש אין דינו של שני אלה עם הבעלים מכלל דבנחייהש אין דינו של שני אלה עם הרחשון:

מרצונו כאלו נטלו ידן מבית הבעלים טון אם

ירצה הנגזל גוכה מהראשון או מן השני סון או

אם ירצה יגבה חצי מזה וחצי מזה. ואם פרע יון

השני לראשון או שגזלן הראשון מחל יחן

דרכי משה

(א*) ובפרדכי ריש הגרול (ע"ד) (ס" קמא) חולק בוה:

פרישה

Anur maconi

כי אין דיגו כרי. פירוש אם ירלה הענול: "(ו) אפידו אם אכדו. בריש הנחל במרא דף קי"א ע"ב פי"ש:

הגהות והערות

יבן ויש לדקרק על דעת הטור שסתם וכתב דאם נתייאשו ובא אחר ואכלו פטור ולא פירש דהיינו דוקא בשכבר פרע השני לראשון דאלו הצד האחר שמחל הגולן לשני שכתב הגהות אשירי וסייעתו לא סבירא ליה להטור דאיהו כתב בסימן פו דכל היכא דמשועבד מדרבי נתן לא מהני מחילה כרי ולדעת הטור ז"ל יש ליישב דמ"ש פטור היינו היכא דאית ליה לגזלן ראשון נכסים דאז אינו גובה מהשני מדרבי נתן ובמקום אחר הוכחתי כן (מחנה אפרים הלי גזילה סיי ח). וביאור השנתו דריהטא דלשון רבינו לעיל סימן פו ס"ג-ר משמע רמיד שחל עליהם רינא דרבי נתן תו לא מועיל מחילת האמצעי להפקיע זכות הראשון, אבל פרעון האחרון להאמצעי מועיל כל זמן שלא נתחייב לפרוע לראשון בבית דין (וכ״ה בש״ך שם ס"ק יא, יד, רק דמפרש הנתחיים כבית דין לאו רוקא, אלא כל שנודע לו לאחרון שהאמצעי חייב לראשון תו לא מועיל פרעונו לאמצעי). מיהו עיי״ש ב״ח וט״ז שמפרשים דעת רבינו שגם מחילה תלויה בנתברר בבית דין שחייב לראשון, ולדידהו י"ל דברי רבינו כאן כפשוטם רגם מחילת גולן ראשון מהני, ובגוונא דעוד לא נתברר בבית דין. ומ"ש המחנה אפרים "היינו היכא דאית ליה לגזלן ראשון נכסים כר", עיין כית שמואל סימן ע ס"ק כד וט"ז שם ס"ק י דפליני בזה, וע"ע בית יעקב שם וש"ך לעיל סימן פו ס"ק יא ע"ש תשוכת הרמב"ן. וע"ע דברי חיים דיני נוקי ממון סימן ב: יגן לפום פשטן של דברים נראה דסבירא ליה דאפילו בדאיתיה בעין אינו חייב אלא מדרכי נתן ובשאינו כעין פטור לגמרי. ולע"ד אינו כן דכל דאיתא בעיניה אפילו כי ליתא לדרבי נתן חייב להחזיר דדרשינן אם כעין שגזל יחזיר והאי קרא מיירי ביורשין או בגזלן שני ואיירי לאחר יאוש אליכא דרב חסדא ומ"ש בהגהת אשירי דאינו גובה מהשני אלא מדרכי נתן היינו דוקא בשכבר אכלו כנראה בפירוש מהנמוקי יוסף (לח עיא ד"ה גמ' גזל) (מחנה אפרים שם). והב"ח אפשר דסבירא ליה דעיקר החילוק בין קודם יאוש לאחריו, דקודם יאוש הוה כגונב מן הבעלים, ולאחר יאוש מנוב הראשון, וכ"נ לכאורה מלשון שו"ת הרא"ש, הובא לעיל סימן שמח סי"א "רכיון שלא נתייאשו הבעלים הוה כאילו גזלן מהבעלים". וכיון שכן, חיוב השבתו גם כן לראשון. אלמלא משום שעבודא דרכי נתן. (ואף דלכאורה תמוה למה לי דינא דרכי נתן בדבר בעין, עיין כעין זה בש"ך לעיל סימן פו ס"ק ב דבפקדון אמרינן שעבודא דרבי נתן, והיינו דבלא דינא דרבי נתן האחרון אומר לראשון לאו בעל דברים דידי את, עיין אור זרוע כ״ק מ ע״א סימן קצו-קצח, וגם כזה תמה בקצות החשן שם ס"ק ד כנ"ל, ועיי"ש נתיבות המשפט ריש ס"ק א, וע"ע ברכת שמואל סימן לו ס"ק ב): ידן בדפום ואדי אל חגארה תטלו "מעצמו" מבית הגזלן כאלו טון אפשר דמרמז בזה להוכחת הרשב״א לדין זה, וו"ל הא בשנטלה אחר שלא מדעתו אין זה שנרי רשות כמו שאין רשות הגזלן שלקחה מבית הבעלים קרויה שינוי רשות לקנותה ביאוש ובאותו שינוי רשות אפילו למאן דאמר דשינוי רשות ויאוש קני כיאוש ושינוי רשות, ע"כ. (ועיין חדושי רבנו מאיר שמחה בסוגיין דמדברי רשב"א הללו מוכח שלא כקצות החשן סימן לד ס"ק ג). עוד אפשר דהאי "כאלו כו" מכית הכעלים" אינו נחינת טעם לדלעיל ראינו שינוי רשות, אלא לדלקמן דאם רצה גובה מהשני (וכ״ה לעיל סימן שמח סי״א, עיי״ש). ומהר"ה שבב"י משמע דקאי אדלעיל, והיינו כפירוש ראשון לכאורה, מיהו כפירוש זה האחרון צ"ל לכאורה ואליבא דאור שמח פ"ה ה"ד (ד"ה והנה לשיטת, ר"ה ומה) במ"ש לכאר דין זה (דנטלו בעל כרחו אינו שינוי רשות) ואליבא דרבינו, שדברי הרשב"א אינם עולים לכאורה בקנה אחד עם הטעם שכתב שם. מיהו פירוש האור שמח בדעת רבינו בלא־ה אינו מוסכם אליבא דכל הפירושים. עיין הגהות והערות לקמן סימן שסח אות א, וצ"ע: טזן בגמרא איתא כן רק כשהשני אכלו, ורבינו מוסיף שהדין כן גם בלא אכלו. ולכאורה דהיינו טעמא

מרין ממתי גבך, ולא מרין והשיב כר, למ"ש בקצות החשן סימן לד ס"ק ג דגונב מן הגנב פטור אף מקרן, ותברא או שתייה חיוכו מדין מזיק (ונתיכות המשפט שם סיק ה חולק רק בתברא או שתייה או עשה שינוי דמוסיף בגדילה, אכל בנניכה בעלמא מן הגנב מודה דפטור). ולפי זה יוצא לכאורה דדוקא כגזילה כעין הוא דגוכה מן השני, אכל בנאנס פטור. וכחדושי רכנו מאיר שמחה סו ע"א (ד"ה ובאמת) פליג ונקט שהוא הדין דחייב באונסים (וכ"ג דעת השער משפט ס"ק א בחמיהתו על התוספות (ד"ה גזל) דפטור באכלו אף אם לא נתייאש עד אחר שבא ליד שני (עיין ערך ש"י ס"ר)). ועיין סמ"ע ס"ק ו דהשני מחשב גולן של הבעלים כיון שהגוילה עתה בידו (וכ"ה ריהטא דהגהת אשר"י, הובא בב"ח, דקודם יאוש השני חייב לבעלים משום גזילה), והיינו כרבנו מאיר שמחה לכאורה, וע"ע פתחי חושן פ"ד אות ל, וצ"ע: יון משמע פרע דוקא, דהיינו דמים, והחפץ משאיר אצלו, אבל אם החזיר גוף החפץ לראשון שפיר נפטר בכך, וכן דקדק בפתחי חושן פ"ד אות לא. ולכאורה דהיינו טעמא דהשבה מעלייתא היא זו, כיון שמחזיר הגוילה למקום ממנה גזלה. אלא דלכאורה הניחא לרכנו מאיר שמחה והסמ"ע (ראה הערה הקודמת) דחיוב השני מדין גולן ו־והשיכ", אבל לקצות החשן ונתיבות המשפט שחיובו מדין ממוני גבך, אבל גזלן לא הוה, אם כן יתחייב בהחזרתו את גוף הגזילה לראשון, ומדין שומר אבירה שפשע, ראה לעיל סימן שמח סי"ב, דלכאורה לא שייך כאן מ"ש שם הרא"ש "ולא דמי לשומר אבידה כר". (ולרמיש וסמיע לא קשה, דעיין ראיש פרק מרובה סימן ג דגנב לא הרה שומר, רע"ע הגהות והערות לעיל סימן שמח אות מט.) ואפשר דלדירהו "פרע" לאו דוקא, והוא הדין דחיים כהחזיר גוף הגזילה לראשון. (והא דבעינן לכל זה היינו להאמרי בינה דיני עדות סוף סימן נו דדין רצה מזה גוכה כר איירי גם כגניבה כעין כיד השני, אכל לדעת אכיו שם דדוקא באינה כעין גובה מן הראשון, דקרוק מעיקרא ליתא): יחן משמע דהיינו טעמא דלא מהני מחילתו, משום דדין השני עם הבעלים, הא לאו הכי שפיר דמי. ומכאן סמוכין לכאורה להגראה בש"ך לעיל סימן רמא ס"ק ה (עיין פתחי חושן פ"ר אות א) דמחילת הנגול מועילה לפטור הגזלן מחיוב והשיב, וצ"ע. (וע"ע הגהות והערות לעיל סימן סו אות רמא וכיאורי מהר"א לפפא לטח"ם סימן רמא, נרפסו כסוף ספרו שו"ת בני אהרן, איזמיר תלד): יטן עיין הגהות והערות לקמן סימן שסג אות נא: כן עיין ש"ך יורה דעה סימן קעו ס"ק ס וחוות דעת שם ביאורים ס"ק כז דפליגי אם היינו דוקא כשהשני גולו מן הראשון, או אפילו בקבלו ממנו מדעתו. וע"ע שער משפט סימן עב ס"ק לא: כאן יל"ע מאי "ואפילו" דקאמר, דלכאורה אכלו הוה כל שכן מגטלו, ועל כל פנים לא גרע ממנו. ואפשר דחרור על פרע השני לראשון או הראשון מחל לשני, דס"ר אמינא כיון דגוף הגזילה כבר אינה תח"י, ליפטר בהשבה כל דהו דפרעון לראשון או מחילת הראשון לו, קא משמע לן דאפילו בכהאי גוונא אכתי בחיובו, כיון דאין דינו אלא עם הבעלים, וציע: כבן לא תימא דוקא אכלו קאמר דמשמע שלא מרעת גזלן ומפקינן מיניה מדרבי נתן מנין לנושה בחבירו וכר׳ זה אינו תדע דהא פריך עלה דרב חסרא מפתניתין דהגחל ומאכיל את בניו והניח לפניהן פטורין מלשלם ומשני מתניתין לאחר יאוש אלמא אף על גב דגולן גופיה יהיב ליה מדעתיה לפני יאוש גובה מאחר (שו"ת מהרי"ט ח"א סי לג ד"ה ואשה): המור ומחבר סתמו בזה ולא חילקו בין אם נתייאשו הבעלים קודם שבא ליד השני או שנתייאשו לאחר שבא ליד השני וכן בס"ו ביורשים שאכלוהו לאחר יאוש דפטורים לא חלקו בין אם היה היאוש אצל אביהם או אצל היורשים ומשמע דככל ענין פטורים וכן מבואר להריא בתוספות ריש אמורים כהן שלא נתייאשו אכל נתייאשו וכא אחר

בריש פרק הגחל בסרם (שם) אמר רב חסדה גול ולה נחייהשו הבעלים בניו והמנים לן לפניהם פטורים מלשלם אמר רמי בר חמה ואת וכא אחר ואכלו ממנו רצה מזה גובה רצה מזה גובה כגן מאי טעמא אומרת רשות יורש כרשות לוקח דמי כלומר מדקחני דהמנית לפניהם כל כמה דלא נתייאשו הכעלים ברשומיה דמריה קאי מכן הגחל ומאכיל פטורים מלשלם משום דקניוה מאוש ושינוי רשות רבא אמר רשות יורש את בניו והנים לפניהם פטורים מלשלם אמר לך רב חסדא כי סניא לאו כרשות לוקח דמי והכא עסקינן בשאכלום הא מדקחני סיפא

מם היה דבר שיש לו לאן מתריות חייפים לשלם מכלל דרישא בגדלה ואכלו פטור נהי נמי שאם היה בעין היה חייב קיימת עסקינן אמר לך רכא הכי להחזירו עתה שאכלו פטור כון: (מ) ז וכן אם קחמר אם הנית להם חביהם חתריות מת והורישו לבניו כחן לא הוי שינוי רשות כטן נכסים חיימים לשלם דחני רמ חושעים אלא הוי כאילו הוא קיים שאם הוא בעין ולא הגחל ומחכיל חם בניו פטורים נשתנית צריכין להחזירה אפילו נתייאשו הבעלים מושום הנים ופניהם גזילה קיימת חייבים אין גדלה קיימת פטורין הנים להם אציהם אחריות נכסים

ואם נשתנית והיא קיימת נותנין דמיה לכן: ולא נשתנית צריכים להחזיר אפילו נתיאשו הבעלים ואם נשתנית חיימים לעלם ופירש הכי קחמר חם הנים להם חמהם

כרשות לוקת דמי:

ההים לחחר יחוש וכתב הרב המגיד בפ"ה מהלכום גדלה (ה"ד) כחבו קלח מפרשים שחפילו החכילו הגולן אם רלה הנגול גובה מזה שאכל כדן גם רבינו לא חילק עכ"ל:

(מ) (ע) ז ומה שאמר וכן אם מת והורישו לכניו לא הוי שינוי רשות אלא הוי כאילו הוא קיים שאם הוא בעין

והיא קיימת נותנין דמים אבל אם אכלום בין בחיי האב בין קרקעות משלו אפילו אכלו הגדלה חייבין דאשתעכד נכסי דאטהון אחרי פותו אם כודם יאוש אכלום חייבים לשלם לאחר יאוש מסיים והם לקתני חין הגדלה קיימת פטורים מוקי לה בנמרם פפורים בפה דברים אפורים בשלא הניה להם אביהם אחריות חליכה לכל לחקל יחום להי לפני יחום ללה מוה גובה נכסים אבל הניח להם אביהם אחריות נכסים אפילו אכלום אחר רלה מזה גונה. ופסקו הפוסקים כרכל ללמול רשות יורש ללו יאוש חייבים לשלם. עם לתתניתין דקתני הגחל ומלכיל לת

עתה שאכלו פסור. כן דרשו מדכמיב (ויקרא ה כג) והשיב את הגדלה אשר גול כעין שגול כלומר אם הגדלה בעין יחדר ואם לאו אין לריך להחזיר וכגולן עלמו ליכל לאוקמא אלא בכנו או כגולן מן הגולן עיייש דף קי"ב סוף ע"א כון: (ס) וכן אם מת והורישו לבניו כוי. שם דף קי"א ב"ב וכרכא דאמר רשום יורש לאו כרשום לוקם וכ"כ רפינו לעיל סימן שנ"ג (פ"ו) ועיין דרישה:

דרישה

שםא (ס) וכן אם מת והורישו לבניו כו". רבינו ירוחם בנכ"ו (ח"ר) [ח"ג] כתב בשם התוספות דמחלק בין סמוכים על שלחן אביהם או לא והביאו הב"י (ס־י) ומהתימה ששום פוסק לא חילק בזה וגם בשלחן ערוך לא הביאו:

הגהות והערות

פרק הגחל ומאכיל ר"ה גזל כרי (שער משפט ס"ק א, ועיי"ש): כגן לרבותא יורש הוי לגבי הך מילתא גמרא פרק יש נוחלין ועיין במהרש"ך ז"ל ח"א סימן סה (כנה"ג הגה"ט אות י): כטן עיין הגהות והערות לעיל סימן שנג אות כט: ל] כך גרים ברי"ף, ולפנינו במשנה וברא"ש "והניח". ועיין דקדוקי סופרים הגהות אות א: לא) כך גריס ברי"ף, ולפנינו במשנה וברא"ש "בו": לבן משמע להריא מדבריו ראף לדינא דש״ס דמטלטלי דיחמי לבעל חוב לא משתעבדי דינא הכי, וקשה כיון דקיימא לן דשינוי קונה וא"צ לשלם רק הרמים אם כן כיון דהשינוי היה אצל אביהם וקנה בשינוי ואינו חייב אלא דמים אם כן אף שהגזילה כעין למה ישלמו היורשים הא מטלטלי דיתמי לא משתעבדי לכעל חוב כרי ונראה לתרץ כרי דהטור מיירי שהגזילה נשתנית ביד היורשים אם כן אף שקנו גוף הגזילה בשינוי מכל מקום החוב הוא על היורשים גופייהו כיון שכא לידם קודם השינרי וחייבים לשלם אף ממטלטלי דידהו וקא משמע לן דלא אמרינן כיון שקנו גוף הגזילה בשינרי הוה ליה כאכלוהו היורשים לאחר יאוש רפטורים מלשלם דמכל מקום כיון דהגזילה בעינא חייבים לשלם. וכן צ"ל ע"כ לשיטת הרמבים וסייעתו דס"ל ריאוש ושינוי רשות חייב לשלם הלוקה דמי הגזילה כרי ולא אמרינן כיון דהלוקח קנה נוף הגזילה ביאוש ושינוי רשות הוי כבא אחר ואכלו אחר היאוש דפטור מלשלם אלא וראי כיון דהגזילה בעינא חייב לשלם דמיו. והא דלא מחלק הטור דאם השינוי היה אצל אכיהם פטורים מלשלם אף שהגזילה בעינא משום דלדירן לכתר תקנת הגאונים אין נפקא מינה כזה דבכל גווני חייבים היורשים לכך קיצר הטור בזה ואתי שפיר (שער משפט ס"ק ב). ואלמלא מ"ש י"ל כמ"ש הגהות והערות סימן שנג אות כב דבגזילה שנשתנית חיוב הדמים משום והשיב, ומה שהחפץ שנשתנית אצלו כעת הוא המחייבו בדמים, ולא מעשה גזילה הראשונה. ולפ"ו לא מבעיא כנשתנית אצל הכנים, אלא אפילו בנשתנית אצל האב י"ל דהבנים חייבים כדמים מעיקר הדין, דכלפי חיוב הדמים הר"ז כמו גזילה בעין ממש. מיהו עיין פני יהושע כסוגיין (אתוד"ה ר"ח) דנקט כבשער משפט דדברי הטור איירי בנשתנית כיד הבנים, ועיין קונטרס מה בין גנב לגזלן (ראשי שערים סימן לה קט ע"ב-קי ע"א), וצ"ע. וע"ע אור שמח פ״ה ה״ר (ד״ה וכשו״ע) מלבושי יום טוב ח״ב ח״מ סימן יא חזרן איש סימן טז ס״ק ו ואבי עזרי מהד׳ רביעאה הלכות גניבה פ״ה ה״ג (ד״ה ויל״ע): עוד שם כשער משפט ח"ל אך אם לא נתייאשו הבעלים ונשתנית הגזילה אצל היורשים ואח"כ אכלוה לא נתבאר כאן כפירוש ומלשון הטור שכתבו לכתר האי דינא דאם נשתנית והיא קיימת נותנים דמיה אבל אם אכלוה בין כחיי האב בין לאחר מותו אם קודם יאוש אכלוה חייבים לשלם משמע דאף שנשתנית כיד היורשים ואכלוה קודם יאוש חייבים לשלם. ולפעד"ג דלפי שיטת התוספות שהבאתי לעיל דס"ל ראף אם לא היה היאוש רק אצל היורשים פטורים באין הרא"ש שם סימן א, ועיי"ש פלפולא חריפתא ס"ק ב: כח] בעל בנכסי אשתו הגזילה קיימת אם כן כל שכן בנשתנית ואח"כ אכלוה דפטורים כיון דהיאוש

קא משמע לן רב חסדא כר׳ רצה מזה גוכה רצה מזה גוכה כלומר שאם ירצה לדון עם השני רשאי משום דכיון רעדיין לא נתיאשו הכעלים בשעה שאכלו הוה ליה כאלו גזלו מבית הבעלים. אבל פשיטא דתחלת דינו ועקרו של נגזל הוא עם הגולן הראשון (שו"ת מהרש"ך ח"א סי' קנד). ועיין שו"ת הרא"ש כלל סד סימן א דכהא דרב חסדא "תרווייהו הוו גזלנין וגבי מהי מינייהו דבעי", וצ"ע: כדן כן דעת הרשב"א בסוגיין (ר"ה אמר ר"ח), ולאפוקי מדעת בעל המאור (לח ע"א ר"ה תנן) דהמאכיל לאחרים כאוכלו הוא עצמו רמי דהוצאה דידיה הוא והגולן חייב לשלם. ועיין מחנה אפרים הלכות גזילה סימן ו אור שמח פ"ה ה"ד (ד"ה והנה הרו"ה) וקהלות יעקב סימן כא: כהן משמע מדבריו דקאי אלא נתייאשו ונוטל השני בעיכ דרצה מראשון גובה רצה משני גובה ואינו מדוקדק הלשון דבלא נתייאשו אין חילוק בין נטל השני מדעתו של גולן או בע"כ דאפילו בנטלו מדעתו של גזלן שקנאו מהגנב רצה מזה גובה ורצה מזה גובה כמבואר בש"ם בבא קמא קיא. והחילוק בין מדעתו ובע"כ הוא בנתייאשו והגזילה בעין דבנטלו השני מדעתו של גולן קנה הדכר ביאוש ושינוי רשות ובנטלו שלא מדעתו חייב להחזירו כשהוא בעין כו' (לחקרי הלכות סי' קנו): כון לפ"ש הגהת אשיר"י (הוכא כב"ח ס"ו) דבכהאי גוונא בעלים גוכים משני מדרכי נתן, שמע מינה לכאורה דפטור דקאמר כאן רבינו ר"ל כלפי בעלים, אבל כלפי גולן ראשון שפיר מתחייב. ח"ל הברכת שמואל סימן לו ס"ק ג והא דגזלן הראשון גובה מגולן השני אינו משום דין דאיקלושי עושה שיהא הגולן הראשון בע"ר שלו, אלא דלגבי זה קונה הגולן על ירי הרין רצריך לקיים והשיב, וזכה בהחפץ לענין זה שיהא גזלן השני מזיק אצל הראשון, וצ"ע דאפשר גם לומר דהדין דאיקלושי עושה שיוכה גולן הראשון בדין של התביעה דמצי לתכוע מהגולן השני משום מזיק. ע"כ. רע"ע בבא מציעא סימן כט ס"ק ג, שם מבאר הנפקא מינה בין הצדדים, כמחל הבעלים לגזלן ראשון אם אכתי גובה מהשני, ועייש: עיין מחנה אפרים הלכות גזילה סימן ז דלדבריו יוצא לכאורה דהוא הדין אם הגזילה בעין ופרע השני לראשון דהנגזל בבואו להוציאה מתחת יד השני חיים להחזיר לו דמיו (מעיקר הדין, ולא רק משום תקנת השוק). ובאור שמח (פ"ה ה"ד ד"ה ראה) הקשה עליו דאם כן בקנה מן הגנב אחר יאוש אמאי מהדר לו הדמים בגנב מפורסם, לימא אנא לא גזלנא כר׳ ואין לי להפסיד הדמים ואם כן בעי הלוקח ליטול מעותיו שנתן עבור החפץ בלא תקנת השוק ואמאי משלם דמים לבעלים ומוכח דלא כמחנה אפרים, וע"כ מיירי השמועה (דב"ק קטו ע"א) באין גזילה קיימת כגון שהלוקח אכלו וכמ"ש רבוותא קרמאי בשיטה מקובצת, עכ"ר. (ומ"ש דגנב מפורסם משלם דמים לאחר יאוש, עיין לעיל סימן שנו ס־ה): כזן כיב

שדמי הגדלה סוב הן על הגזלן ואין

המטלטלין משתעבדים לבעל חוב

דמשלשלי משתעבדי אפילו לא

הניח אלא מפלפלין חייבים

לשלם. כן כתב שם הרי"ף (לח:)

והכח"ם (פר מ) ז"ל ח"ל השפח

דמטלטלי משמעבדי לבעל חוב חייבים לשלם ממטלטלי דשבק

אטהון כין לפני יאוש כין לאחר יאוש

בין אכלו בין לא אכלו דהוה ליה

(י) ומ"ש וכן אם מכרם האב או נתנם לאחר והניח להם אחריות נכסים חייבים לשלם. פשוט הוא מהטעם שנתכאר דאשתעבוד נכסי אבוהון מחיים וכן כמב הרמב"ם ז"ל בפ"ה מהלכות גדלה (ה"ד-ה) ח"ל מי שעבר ואכל הגדלה אחר יאוש פטור מלשלם ואם אכל קודם יאוש ורצו הבעלים לגבות מן האוכל גובין שעדיין ברשומן היא ואם רצו גובין מן הגולן הגחל ומת בין שהאכיל את הגדלה לבנים אחר יאוש בין שלא האכילם אלא מכרה או אבדה אם הנים קרקע חייבים לשלם אבל מן המטלטלין אינן חייבין לשלם אחר לבנים אחר יאוש בין שלא האכילם אלא מכרה או אבדה אם הנים קרקע חייבים לשלם אבל מן המטלטלין אינן חייבין לשלם

(ע) אבל אם אכלום לגן בין בחיי האב בין אחרי מותו אם קודם יאוש אכלום חייבין לשלם לאחר יאוש פטורין. במה דברים אמורים כשלא הניח להם אביהם אחריות נכסים אבל הניח להם אביהם אחריות נכסים אפלו אכלום אחר יאוש

חייבין לשלם לדן: (י) וכן אם מכרם האב או נתנם לאחר והניח להם אחריות נכסים חייבין לשלם. והאידנא דמטלטלי משתעבדי אפילו לא הניח להם אלא מטלטלין חייבין לשלם (ב). ואין חילוק בין אם הם גדולים או קטנים מטלטלין חייבין לשלם (ב). ואין חילוק בין אם הם גדולים או קטנים ואפילו לון בגדולים אם אכלום פטורים ואפילו בקטנים אם היא קייבות חייבים. ואם אמרו הגדולים ידענו לון שעשה אבינו חשבון עמך ולא נשאר לד כלום בידו ואם אמרו הגדולים ידענו לון שעשה אבינו חשבון עמך ולא נשאר לד כלום בידו

כמלוה על פה וקייתה לן השתה דמלוה על פה גובה מן היורשים בין ממקרקעי בין ממטלטלי וכן כמב הרמב"ם בפרק הנוכר (ה"ו) ח"ל כבר תקנו הגאונים לגבים בעל חוב מהמטלטלין ואפילו במלוה על פה לפיכך חיימים לשלם מין אכלו מין לא אכלו מין נחייאשו מין לא נחייאשו מין מן הקרקע מן מן המטלטלין שהנים עכ"ל: ומה שאמר רבינו ואין חידוק בין אם הם נדודים או קפנים ואפידו בנדודים אם אכדוה פפורים ואפילו בקפנים אם היא קיימת הייבים. נרייתל וגמרל שם (מיב): ומה שאפר ואם אפרו הגדולים ידענו שעשה אבינו חשבון עפך ולא נשאר דר כלום בידו אם אין ידוע שגולה אביהם אלא על פיהם נאמנים וכוי. עם נכניימל גדולים עלמכו יודעים לנו מעטנות עמעכ אפינו עמך ולא פש לך גפיה ולא מידי פטורין וכתבו התוספות (קיב ד"ה ולא פש) פטורים מגו שהיו יכולים לומר החזרנו לך אי נמי כגון שאין עדי גדלה אלא הודאת הכנים כלכד עכ"ל ורפינו כתכ כתירון שני לחן. [א] חה לשון רפינו ירוחם בנתיב כ"ו חלק שלישי (עד.) ואם אמרו שמא החדר או לקח אפינו אינם נאמנים לטן שאפילו יהיה נאמן אפיהם הם אינם נאמנים בשמא ואנן לא טענינן להו כי הוא דבר שאינו מצרי בגדלה. וכתב עוד (שם) בשם התוספות (קיא: ד"ה הגחל) שמה שאמרנו שאם נתנה להם אחר יאוש על מנח לאכול וגדלה קיימת דחייבים דוקא בסמוכין על שלחן אפיהם דאם לא כן קנו אוחה ביאוש ושינוי רשוח ומה שאמרנו שהיחומים קטנים פטורים דוקא בגול אפיהם אבל גול הוא מטלטלין והם בעין מוליאין אוחם מידם ומדברי הרי"ף (שם) והרא"ש (שם) נראה דאפילו בגול אביהם אם גדלה קיימת וידועה אללם מוליאין מידם דלה אמרינן קטנים פטורים אלה כשאכלו עכ"ל: בתב המרדכי בפרק הגחל ומאכיל (פר קמנ-קמג) שכל ממון שלה נקנה ביאוש למאן דאמר יאוש לא קני אם הפקידוהו מן בעלים או נגול מהם וכא אחד מאן ולקח מן הגולן או הפקידו מבן כיד אחר ככל מקום שהוא כרשות הצעלים קטי רכולים הצעלים להזמין לכן מגן הגזלן השני או הנפקד השני ואם הם שלישים או רציעים דין אחד להם ולא מצי למיתר לצעלים לאו בעל דברים דידי את ואם השומר הראשון הוא עם השני במלאכתו בכך לא נפער השני כי שמירה בבעלים לא פערה אלא בבעל הממון מדן:

דרכי משה

(ב) ובמרדכי ריש הגרול (ע"ד) (סיי קמר) משמע דוקא אם לא נתייאשו הבעלים ועיי"ש להן:

ורישה

לן דטוענין ללוקם וליורש (כדלעיל סימן ק"ח (ס"כ)) ומירן הרו"ה (למ: ד"ה הילכן) דאין טוענין להן דכר כהאי גוונא שהוא רחוק מן השכל שהגזלן ישיב דמי הגזילה שהיא עדיין מחם ידו כוי [*וכעין זה כחב כ"י בשם רבינו ירוחס] אבל הר"ן מהן דמה מירון זה רשבו בענין אחר עיי"ש בהגחל בחלא (למ") (למ"):

(ט) אכל אם הגיח להן אחריות נכסים. שם נמשנה וגמרם (עיין לעיל סימן שמ"ם (ס"ה-וי) והטעם לחו חישתעבדו נכסי אביהון מחיים לעיל סימן שמ"ח (ס"ה-וי) והטעם לחת חייבין הן לשלם מנכסיו: (י) ואם ומהאי טעמח אם מכרן אביהן לחתר חייבין הן לשלם מנכסיו: (י) ואם אמרו הגדולים ידענו כוי. שם לף קי"ב ע"ח ולייק רביט לכחוב אמרו הבל לח חמרו אנן לח טענינן להו אף על גב דבעלתה קיימה חמרו אבל לח חמרו אנן לח טענינן להו אף על גב דבעלתה קיימה

הגהות והערות

מועיל לפטרם אם אכלוה אח"כ אף דאנן קיימא לן יאוש כדי לא קנה אף לגוף הגזילה אם כן כל שכן בנשתנית דשינוי קונה לקנות גוף הגזילה דמועיל לפטור אם אכלוה היורשים אח"כ. אך לפמ"ש לעיל ס"ק א להוכיח מדברי בעל המאור להיפך רבעינן דוקא שהיה היאוש אצל אביהם אם כן הוא הדין הכא אף שנשתנית ביד היורשים ואכלוה אח"כ כיון שכא לידם קודם השנוי הוי כאלו גזלו הם עצמם דאינו מועיל השינוי לפוטרם מתשלומין אף שאכלוה אח"כ כן נ"ל. ע"כ. ואי נקטינן בדעת הטור כדיוק השער משפט, אפשר שהחילוק בין יאוש ושינוי (דביאוש בידי היורשים דעתו כהתוספות דאכלוה פטורים, ראה הגהות והערות לעיל אות טז), דרוקא יאוש דיסודו הפקעת בעלות מהני להפחית בדין גולן של שני כלפי בעלים הראשונים, אבל שינוי דיסורו פטור השבה (עיין חדושי רבנו חיים הלוי הלכות גזלה ואכדה פ"ט ה"א (צד ע"ב) וברכת שמואל סימן לה ס"ק א) י"ל דאינו מועיל לזה, וצ"ע. ובעיקר מה שחידש השער משפט, עיין חוות דעת סימן קעז ביאורים ס"ק כז דלפ״ר נקט כוותיה. וע״ע אולם המשפט ס״ו. (ומ״ש להוכיח שלא כשער משפט מהא דלעיסה קניא, לפ"ר היינו רק בהנחה שלעסו חייב משום מזיק, אבל אי חיובו משום גנב י"ל דשפיר מתחייב בכל): לגן בגדולים איירי דאי בקטנים כיון דאין הגזילה קיימת פטורים מלשלם דהא לא תניא אלא הניח לפניהם בין קטנים בין

גדולים חייבים אבל כי לא הניח לפניהם קטנים מיהא פטורים דלא יהא אלא דאזוקי אזוק פטורים כראמרינן בגמרא קיב ע"א (כנה"ג הגה"ט אות יב). ועיין דברי חיים סימן יד (ד"ה ולכאורה) דפטורים אפילו כפי מה שנהנו: לדן עיין שלחן ערוך דהיינו אפילו קטנים, וכתורת חיים (קיב ע"א סוד"ה הכי גרסינן) חולק, עיי"ש: לה] עיין מרדכי השלם בשינויי נוסחאות אות לח הערת המהדיר ציון 27: לו] בדפום ואדי אל הגארה "דאפילו": לז] בדפום ואדי אל הגארה "יודעים אנו": לחן דברי הרא"ש הם שם בפרק הגחל בתרא סימן א (כנה"ג הגב"י אות א). ושם מכואר דלתירוץ שני איירי בראו בידו, שלכן אינו נאמן כמגו דהחזרתי. ועיין סמ"ע ש"ך וביאור הגר"א: לט] אפילו כשאין עדים (רבינו ירוחם שם): מן לפנינו במרדכי שכל ממון שלא נקנה "ביד מי שהוא" ביאוש למאן דאמר יאוש (*לא) קני "ולא כשנוי מעשה ולא ככל דבר שכיוצא כו נקנה הרי הוא ברשות בעלים ואם (*כן הפקירוה (ובמרדכי השלם "הפקירוהו")) [*ס"א מכרוהו]". (ובהגהות הכ"ח שם אות ו "וכן אם הפקירוהו"): מאן לפנינו במררכי "אחר": מבן לפנינו במרדכי הפקידו "(*הנפקדן", ובמרדכי השלם "הנפקד" הפקידו: מגן לפנינו במרדכי "לדין": מדן עיין ב"ח לקמן סימן שסג ס"ה: מה] צ"ל "הנמוקי יוסף":

שכח (מ) הלכתא כתם גולה לא הוי יאוש בעלים וכר שכח (מ) הלכתא וכר. פלוגמת דרכי שמעון ומנת קמת פרק אבל מתם נניבה הוי יאוש בעלים. פלוגמל דרני שמעון כ"ו דכלים ומייחי לה במרובה (דף ס"ו:) ובהגחל וסנת קמת בסרק כ"ו דכלים (מ"ס) ומייםי לה בסרק הגחל ומחכיל בסרת (דף קרד) ופסקו הפוסקים כסנת קמת דאמר ססם גנב הוי יאוש בעלים וסמם גזלן לא הר יאוש בעלים דלא כרבי שמעון דסבירא

(קיד.) והלכחם כחנם קמם דחמר הכי: (ג) (ג) ומה שאמר לפיכך

המציל מן הגולן או הקונה ממנו לא קנה וכר והקונה מן הגגב קונה. נפרק המכר (שם) תנן נטלו מוכסין את חמורו ונתנו לו חמור אחר גזלו דן לסטים את כסותו ונתנו לו כסות אחרת הרי אלו שלו מפני שהבעלים מתיאשים מהם וכנמרא אפלוגחא דרכי שמעון ומנא קמא שכתכתי בסמוך (פ"א) אמר עולא מחלוקת בסחם אבל פידוע דברי הכל יאוש קני רבה אמר בידוע נמי מחלוקת ופירש רש"י פידוע דשמעינן דמייאש דין ומחניתין דנטלו מוכסין את חמורו וכו' אוקימנא אליצא דעולא בידוע ודברי הכל ופסק הרא"ש ז"ל (סר טו) כעולא והכיא ראיות לדבר וכבר

נחבאר בסימן שנ"ג (ס"ג-ה) דיאוש

במה שבידו עדן אפילו הכי צריך להוציא הגזלה מידו ליתנה לצדקה:

סימן שמח

פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן

[א] סתם גוילה לא הוי יאוש בעלים טתם גניבה הוי יאוש בעלים ואם יש חילוק בין ישראל לגוי עיין לקמן בסמוך (ס"ד-ה): [2] המציל מן הגולן או קונה ממנו צריך להחזיר לבעלים: (ג) הקונה מן הגנב אם קונה: [ד] גנב גרי אי הרי סתמיה יאוש: [ה] אם יש חילוק כין ישראל לגרי כגנב ולסטים: [ו] ראובן שנגנבו כליו וכאו ליד גוי וקנאם ישראל ממנו או הצילם כחנם זה אומר נתיאשת וזה אומר לא נתיאשתי ואם יש מנהג במקום ההוא שהמציל מלסטים וגנבים מחזיר לבעלים מה שהוציא:

(מ) הלכתא סתם גולה לא הוי יאוש בעלים. (כ) לפיכך המציל x) מן הגולן או הקונה ממנו לא קנה וצריך להחזיר לבעלים. אבל סתם גנבה הוי יאוש בעלים. (ג) ולפיכך תגן הקונה מן הגנב

פידוע קני הכי נמי פידוע ודברי הכל אלא לרכה דאמר בידוע נמי

מחלוקת הא מני לא רבט ולא רבי שמעון. ופריק הכא במאי עסקיטן

שחין כן בגמבה דלח ידע למחן יחבע משום הכי מייחש ולח כרכי שמעון דקבירה ליה חיפכה דגדלה דשקלי מידו ככח ולה מלי קחי כחפיה

מייאם מה שאין כן פגניבה ועיין מ"ש עוד מזה בסמוך (ס"ד):

צלסטים מזויין ורבי שמעון היא אי הכי היינו גולן חרי גווני גולן ופסק הרא"ש ז"ל לשם כעולא והביא ראיום לדבר: ובפרק מרוכה (סר ב) כחב הרא"ש דקיימא לן כרצה לחומרא דיאוש כדי קני מדרצנן דאם קדש צו האשה לריכה גט מספק גן ונראה דהכי מוכס מפירוש רש"י דגרס בדעולה בפרק הגחל בחרה אבל בידוע דברי הכל יאוש כדי קני. ובפרק מרובה קאמר עולה דיאוש כדי לה קני ולריך לחרץ דבהגחל בחרא לא קאמר אלא דמדרבט יאוש כדי קני אבל בפרק מרובה קאמר דמדאורייתא יאוש כדי לא קני וכין בגולן ובין בגנג יאוש כדי קני מדרבנן והיכא דשמעיניה דאייאש בגולן קני ובגנג אפילו בסחם וכדלעיל בסימן שנ"ג סעיף ג' והחוספות בפרק מרוצה (דף פ"ו ד"ה אמר שוא) בשם רבינו סם חירצו קושיא זו דבכל מקום יאוש קונה רק לענין קרש אינו קונה משום מצוה הבאה

ומיש דצריך ליתנה לצדקה. נסגלר ממיש לעיל בסמוך (פיה) ופה הכי ופירש רשיי הטעם לבגולן דידע מאן שקליה מינה לא מייאשי מה הוא שוה להגחל מחבירו ולא נמלא לו יורש דאינו יולא ידי חוכתו עד שיוליאנו מידו ליתן ללדקה ועיין דרישה כי שם מטאר על פי הגמרא גם נמכחר שם דנרי הרמכ"ם ולמה השמיטו הרח"ש:

כדי לה קני עד שיהה עמו שני רשות או שני השם:

שםח (מ) הלכתא מתם גוילה לא הוי יאוש כו׳ אכל מתם (כ) לפיכך המציל כו׳ והקונה מהגגב כו׳. שם כנתוח פלונחם גניבה בו". פלוגמ[א] דרמן ורכי שמעון כמסכח כלים ומייםי דעולא ורכא בן בפירוש הפלוגמא דרכי שמעון ורבגן הנ"ל ופסקו לה הגמרם פרק הגחל בתרם דף קי"ד ע"ם וקיימם לן כרבען דחמרי

יוסי סבירא ליה דהגולן מוחל הגזילה לנפשיה ומחזיק מה שבידו אבל לא זקף בשניהן הדין שצריך ליתנו לארנקי של צדקה ונראה דהיינו כי גזל ונשבע להגר ומת הגר ושוב הודה לאחר מיתה לא מהני הודאתו טעמא משום דרוקא בזמן הבית מביא הגזלן אשם גזילות והקריב חלבו דבעידנא ראודי קנאו השם ונתנו להכהנים. ורבי עקיבא סבירא ליה ודמו על גבי המזבח והבשר אכלו הכהנים אז זכו גם כן באשמתו דאפילו בכהאי גוונא דאודי להגר בחייו חקפו עליו כמלוה אינו יוצא המושב בראש דהיינו הקרן והחומש דמשלחן גבוה קזכו מה שאין עד שיוציא הגזילה מתחת ידו וקיימא לן כרבי עקיבא והרמב"ם פ"ח כן כזמן החורכן דליכא שלחן גבוה כלל אז צריך ליתנו לארנקי של דגזילה כתב מתחלה לשון רבי עקיבא דברייתא הנ"ל דאפילו אם זקף עליו במלוה צריך להוציאה מתחת ידו. ומסיק וכתב על זה (היה) במה כל עיקר מלהביאו בפסקיו שם בסוף פרק הגחל קמא עיי״ש כיון דברים אמורים כשהודה בנתיים, אבל גול ונשבע ומת הגר הרי זה ירכינו שכתב הגרזל הגר ונשבע לו ומת אפילו זקפו עליו במלוה כו׳

חייב לשלם קרן וחומש לכהנים כרי וכלשון המשנה הנ"ל עיין שם. מלשון אפילו משמע דמשוה שני הדינין הן שזקף עליו במלוה או

הנהות והערות

עדן לפ"ר רכינו הכי קאמר נהי דעצם הזקיפה הועילה דפקע ממנו שם גזל הגר והשתא הוה ליה נכסי גר בעלמא חכה כמה שבידו, אפילו הכי כו׳. ובמשנת רבי אהרן שו"ת סימן עה (קנו ע"א) וגיטין סימן יח (צה ע"א) לא כ"כ לכאורה, ועיין תוספות הרי"ר בסוגיין (ד"ה רבא), וצ"ע:

שפח אן עיין ב״ח לקמן סימן שסט ס״ו דהיינו בע״כ של גזלן, ומסתמא הכרחו לכך דאל"כ מאי תרתי דקאמר, דלפ"ר היינו מציל היינו קונה, וע"ע נתיבות המשפט לעיל סימן שסא ס"ק ב אור שמח פ"ה ה"ד (כ ע"ג-ד ב) לפניגו בגמרא "רבה", ועיין דקדוקי סופרים: גן עיין ב"י לעיל ד"ה והנה, ד"ה ומה) לבוש מרדכי סימן מו ופתחי חושן פ"ג אות סב. סימן שנג ס"ג: דן לפנינו במשנה "נטלו". ועיין דקדוקי סופרים הגהות (ובעיקר דברי התוספות שעליהם סמך האור שמח דבריו, עיין מרחשת קונטרס

קצה

ליה איפכא:

(ג) ומ"ש ולפיכך תנן הקונה

בתרא תנן נטלו מוכסין אם חמורו

ונתנו לו חמור אחר גזלו לקטים את

כפותו ונתנו לו כפות אחרת הרי אלו

שלו מפני שהבעלים מתייאשים מהם

ולסטים היינו גנב ובגמרא אפלוגחא

דרכי שמעון וסנה קמה דלעיל המר

עולה מחלוקה בסחם אבל בידוע

פירוש דשמעיניה דאייאוש דברי הכל

יאוש קני (ופירש רש"י דברי הכל

יאוש כדי קני ואפילו גנב לרכי

שמעון וגזלן לרכנן) רכה אמר בידוע

נמי מחלוקת ומוחבינן ממחניתין

דחנן נטלו מוכסין וכו' דמוכם הוח

גזלן ולסטים הוא גנג מני מחניתין

אי רכנן קשים גזלן אי רכי שמעון

קשיא גנב בשלמא לעולא דאמר

מן הגנב קונה. נפרק הגחל

כעולה: צדקה ומתחלק לכל עניים בשוה. ומשום הכי השמיט הרא"ש האי דינא שאינו נוהג בומנינו ולא הוצרך לכתוב שיתנו בומנינו לארנקי של צדקה שזהו נלמד ממ"ש ברין הגרול מחבירו ולא מצא לו יורש שכתב

בענין יאוש ענף ב אות א וחדושי רבי שלמה כתבים ותשובות סימן יב.) ובט"ו לעיל סוף סימן שסא כתב וו"ל וצ"ל דהמציל דרך פיוס מן הליסטים כדמשמע מדברי רבינו ריש סימן שסח שכתב המציל מן הגזלן או הקונה ממנו כר׳ הרי דהשוה מציל לקונה כר׳, ע"כ. ולכאורה דלדידיה יקשה כנ"ל תרתי למה לי, ואפשר דבא ללמד מציל דומה לקונה דמדעתו, הא מציל בעיכ לא קנה ואפילו עם יאוש. וע"ע הגהות והערות לעיל סימן שסא אות טו: אות ס: דין עב"ל רש":

שצריך ליתנו לארנקי של צדקה והוא הדין כגר שאין לו יורש ועיין צוד בפרישה:

–הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה–

גרסיט יחום כדי: ומ"ש ופירש

הראכ"ד שקונה גוף הגנבה וכר

ור"י פירש שקונה לגמרי וכר.

גם זה נתבחר בסימן שנ"ג והח

דכתב רפינו דין גננה כאן כדי ללמוד ממנו דין גולה דלהראב"ד עגננה

בעבירה וכו' מכל מקום מודה רבינו מם לפירוש רש"י דיחוש כדי ומה שאמר ופירש הראב"ד (שם דיה שד ביד) שקונה גוף הגגיבה ב קונה ככל מקום וכל שכן הן לענין קידושין. מיהו ר"י במוספות פרק אבל צריך ליתן לבעלים דמים ור"י (מו: תודיה אמר) פירש שקונה לנפרי וכר. גם זה נתכאר בסימן המכר (ס"ה):

מרובה לשם חולק ומפרש ההיא דהנחל במרא נמי מיירי ביאוש ושינוי רשות אכל יאוש כדי לא קני כל עיקר. וכן הוא דעת בעל התאור (ד) (ה) ומה שאמר ויש מפרשים הא דבגנב הוי מתמיה יאוש

לשם (מח. ד"ה ה"ג) וכתב דהכי דוקא בגנב ישראל אכל בגנב גוי קנה. ופירש הראב״ד שקונה גוף הגנבה אבל ביים אוי פתמיה יאוש ולפי זה גרסינן אבל בידוע יאוש קני ולא

צריך ליתן לבעלים דמיה ח. ור"י פירש שקונה בלסמים אפילו אם הוא ישראל לגמרי ואפילו דמיה אין צריך ליתן: (ד) ויש סתמא לא דוי יאוש. כפרק מפרשים הא דבגנב הרי סתמיה יאוש דווקא בגנב הנוכר (שם) מנן המליל מן הנהר או מן הגיים או מן הלסטים אם ישראל אבל בגנב גוי לא הוי סתמיה יאוש ידן. נחייחשו הבעלים הרי אלו שלו (ה) ולפי זה בלסטין אפילו אם הוא ישראל

ובנמרא אם נמייאשו הבעלים אין אמרי מימר. לא תן לו ואין חובטין במקלום טון לשון אחר דאמרי

לריך ליסן דמיה אלא דקנה גוף הגנבה אם כן בגולה לא קנה כלום סחמא לא לא שנו טון אלא גרים משום דדייני בגוחי אבל לסטים אפילו גוף הגולה ולר"י דבגנבה קונה לגמרי אם כן בגולה לא קנה ישראל כיון דאמרי מימר מייאש. ופירש רש"י בגיוחא. בגאוח וחרוע: לגמרי ולריך ליתן דמיה אבל גוף הגולה קנה:

(ד) ומ"ש ויש מפרשים הא דבגגב וכר. שם מנן המליל מן לנגול מי יימר כדקלמרת הכל עדים שגנט ממך יון. ונרלה שדעת הגרים ין או הלפטים אם נחייאשו הבעלים הרי אלו שלו.

ופגמרא אם נחייאשו הבעלים אין סחמא לא אמר רב אשי לא שנא יאן אלא בלסטים גרים משום דדייני בגייתי אבל לסטים ישראל כיון דאמרי מיתר אפילו סחמא נמי מייאש וכך פסקו הרי"ף (מא.) והרא"ש לשם והרמב"ם ריש פ"ו דגולה (ה"ג). והאי לסטים היינו גנג לעולה כדמוכהה מסוגיה שהכחהי (פ"ג) דקאמר בשלמה לעולה וכוי הלמה דלעולה לסטים היינו גנב וכין ברישה דחני נעלי לסטים הם כסותו וכו' ופין בסיפא דחני החליל תן הגרים יבן ותן הלסטים לסטים היינו גנב ועלה איחתר דרב אשי דדוקא בלסטים גרים וכו' וכיון דהלכה כעולה השתם ודחי בגנב ישראל תחמיה הרי יאוש בעלים ולפי זה לרבון דקיימה לן כוחייהו דתחם גנבה הרי יאוש בעלים וסחם גולה לא הרי יאוש בעלים בישראל קאמר והיא דעת בעל המאור סוף פרק הגחל בחרא (שם):

(ה) ומ"ש רבינו ולפי זה בלספים אפילו אם הוא ישראל סתמא לא הוי יאוש. פירוט המי לסטים גזלן קמתר לכלטון בני אדם קורין לגזלן לסטים לא כלישנא דמחניחין דלסטים היינו גנב לעולא:

(ג) ופירש הראב"ד שקונה גוף הגניבה. לף שכנר כמט נהלכום נמינה וגם אין עניינו דגניבה כאן דמיירי בהלכום גדלה מכל מקום כספי דמיניה נשמע לדין גדלה ללמדנו דאליכיה הן בגדלה אפילו הגוף לא קנה דכיון דענינה דסמם הוי יאוש וקנה וסכירא ליה דלא קנה אלא הגוף ממילא עגדלה דסממה כה הר יחוש וקחרי כה כה קנה הפילו הגוף כה קנה וק"ל: אדא שצריך דיתן לבעליה דמיה. וסיינו מדין סורה אנל מפני סקנם השוק חן סקנו חכמים שיחזיר הנגול לנוקח זה דמים שנחן כה ומכל מקום יש נפקם מינה מה כשקנה מגולן מול בעשרה זהומים והגמינה עלמה שוויה עשרים זהוכים לריך הלוקם להסדר להנגול דמי הגדלה ועשרה זהוכים מוכה לו וכמ"ש לעיל בארוכה בסימן שנ"ו (ס"ה) ושנ"ו (ס"א דיה והראב"ד) בדרישה וכבר כחב רפינו לעיל כסימן שנ"ג גפי גניבה דין זה כשם הרמב"ם וכ"כ לחמן סימן שס"ט (ס"ג) טן: (ד) דוקא בגנב ישראל כר. ז"ל המשנה שם דף קריד ע"א המציל מן הנהר ומן הגיים ומן הליספים אם נסייאשו הבעלים הרי אנו שנו ובנתרא אם נחיימשו אין הא פחחה לא לא שני אלה פגרים משום דדיינו בגיוחה אבל ליסטים ישראל מיתר אתר מייאש ופירש רש"י בגיום בניאום וסרוע. מימר אמר לא מן לו ואין סוכטין כמקלום לשון

ה] תיבות "וכל שכן" נוספו ע"ם דפו"ר, ובנדפס ליתא: ון משמע אליביה דייקא, אבל לר"י שפיר קונה הגוף בסתם גזילה ורק דמים הוא דמחזיר, וכ"ה להריא כב"ח. ותמוה לכאורה כיון דליכא יאוש במה קונה לגוף החפץ, רצ"ע: זן עיין הגהות והערות לעיל סימן שנג אות כ: חן עדם כח"י ב. ובכח"י א תקנת "השכים", וכדפו"ר תדפס (תקנת "השבים) [תקנת" השוק]: ט] תוקן ע"ם כת"י ב, ג. ובכת"י א דפו"ר יב] כ"ה בדפו"ר, ובנדפס "הגייס", וראה הגהות והערות אות י: יגן עלים כת"י ב. ובכת"י א דפו"ר תדפס "שפ"א". ואין לו מובן לכאורה: ידן צ"ע טובא, דמה סברא היא זו לחלק בננב כין ישראל לגרי, כירן דטעמא דבגנב מיאש טפי מגולן משום דלא ידע מאן ניהו כפירוש רש"י בבבא קמא סו וקיד ואם כן מנא ידע בשעת הגניבה שהגנב הוא גרי שנאמר שבשביל זה לא נתיאש, והיא תמיהה גדולה לענ"ד ולא מצאתי כשום ספר שירגיש בזה כר. שוב ראיתי בפני יהושע בבבא קמא קיד כו' שכתב שם לבאר סברת החילוק כגוב בין גוי לישראל, דכיון דגוב אינו יודע מי הוא ואף שיודע על פי אומדנא מי הוא, כגון שלנו כביתו ריצא כדלקמן, מכל מקום אי אפשר לברר הדבר ולוה כשיש לו אומדנא

אחר דאמרי לנגול מי יימר כדקאמרם הכא עדים שגנם ממך (ול"ל דגנב ישראל נידון כדייני ישראל ולסטים גרם לריכין למבען בפני דייני גרים דאם לא כן הוה ליה לחלק אם הדיין הוא גרי או ישראל לא בנגנים וגולנים) והנה דעם הרא"ש משחרם מלשון גמרא הנ"ל דעולן ישראל קאמרי דמסחמא הרי יאוש והסילוק שמחלקי רכנן הנ"ל בין גולן וגנב אינו אלא בגולן וגנב גר. אבל הים אומרים ספירא להו דפלוגמת רכי שמעון ורכנן הנ"ל היא בגנב וגולן ישראל ואפילו בישראל אחרי רבנן דמסחחא לא מייאש תגדילה וסוגים דגמרם הנ"ל דמוקי לה מסניחין דוקם בגולן גרי סבל של ישרפל מסחמל הרי יאוש סבירל ליה דאומה משנה אחיא כרבי שמעון הנ"ל דסבירא ליה דסמם גדלה הרי יאוש והיינו דוקא בשראל אבל בגרי מודה דלא הרי סממת יחוש וק"ל ועל דרך זה פירשו נמי הכ"י עיי"ש ול"ע למה סמם רפינו ברים סימן שפ"א יגן ס"ג וכתב דססס גדילה לא הוה יאוש כיון דלהרא"ש בלסטים ישראל הר יאוש דהא איירי שם בחזרה ומשמע דכננג וגולן ישראל מדכר ול"ל דלשון הגמרא הנ"ל נקט ומפרשו כל מר כדאים ליה ויש נפקם מינה גם לגזלן ישראל ואליצה דרכנן פמקום ידוע דגם דייני ישראל דייני בניאום:

על ישראל מיאש, אבל על גוי אינו מיאש שהן דנין גם כן כאומדנא כר עיין שם. נראה שהרגיש קצת כמ"ש לעיל ולזה הסכיר כהך אומדנא, אבל לענ"ד עריין צ"ע ראם כן היכא דלא היה לו שום אומרנא על אחד יהיה יאוש אף בגוי ואם כן נתת דבריך לשיעורין כי כמה אומדנות שייכים בזה. אבל הנלענ"ר בזה דהנה קיימא לן כיורה דעה סימן א, בנגנבו גדייו ומצאן שחוטים דברוב גנבי ישראל מותרים וברוב גנבי גוים אסוד, וסברא ונדפט "שפ"ט", ואין לו מוכן לכאורה: ין כ"ה כדפו"ר, וכנדפט זו ש"ט מפורש בעבודה זוה דף ע' דתליגן גבי יין נסך ברוב גנבי כר, "הגיים". וראה דקדוקי סופרים הגהות אות ע דכ"ה ברפוס ורינציא ש"ח ולזה נלענ"ד ברור דגם לענין יאוש הדבר כן דהיכא דרוב נגבי ישראל קראקא ובנכנשתי "הגרים", ובגמרא הוא כן בכל הדפוסים הישנים מתיאש, והיכא דרוב גנבי גרים לא מייאש, והיינו דאמרינן בכבא מציעא והחדשים, ונוסח הגיים הוא הנכון כר: יאן לפנינו כגמרא לא "שנו": (ד) [ה] ע"ב בחישנא ומשכחנא ליה וכן בכמה דוכתי, הכונה, לפי שהחשורים לגנוב ידועים בכל מקום ושפיר יוכל למצוא הננב ולא דמי לאבידה כרי, וכמו בגניכה לרבי שמעון, דאף בישראל לא מחיאש, והיינו משום שירוע מי הם החשורים בגניכה וכנקל למצוא מה שאין כן כאבידה, חה ברור לענ"ד (שו"ת דברי מלכיאל ח"ו סיי עו ס"ק כה, כו-כח, וע"ע ספר טעמי המנהגים עמי תקסט סגולה לידע הנוב): טון בדפריך "שנא". וכנדעם וכן לפנינו בגמרא הנוסח כבפנים: טזן לכאורה קשה, מאי שנא מפריעת בעל חוב מצוה דמכין אותו עד שתצא נפשו, עיין כתובות פו ע"א. ואפשר דכוונת רש"י בגוונא דמעלים גוף הגניבה וגם נכסיו היתרים מכדי סידור, וכדעת רמ"ה לעיל סימן צז ס"נ דמסדרים בכל דבר ולאו דוקא הלואה. רצ"ע: יון נראה פשוט שלטעם זה דאם נעשית הגזילה בפני עדים מסתמא אין הנגול

היש מפרשים דהא דבגנג הרי סחמיה יאוש דוקא בגנג ישראל וכו׳ וס"ש אבד מדברי הרא"ש יראה וכר. איכא למידק דמהיכא לומר דכיון דחזינן דיש סילוק כין גיום לישראל אם כן כי אמרו רבנן למד רכינו לפרש כך בדבריו ויראה דלפי דכתב הרא"ש בסחלת מימרא סתם גנבה יאוש בעלים לא אמרו אלא בגנג ישראל אבל בגנג גרי דרג אשי דדוקא בלסטים גרים וכו׳ וכחר הכי כחב פלוגחא דעולא כיון דדייני בגיחו לא מייאש מריה מיניה וכיון דלרבנן סחם גנבה ורבה דאמר עולא מחלוקת בסחם וכו׳ כדלעיל וכחג ולית הלכחא

כרצה דאם כן לא משכחת יאוש בגזלן אליבא דרבנן ורכי יוסגן אמר גול ולה נחייהשו הבעלים וכרי הלמה דמפרש הרא"ש דלעולא נמי הני לסטים דחנן במחניתין מיירי בגולן ועלה אחתר דרב אשי ומפליג בין גר לגולן ישראל דצגולן ישראל אפילו סממת הר יחוש דחם לח כן הוה ליה לבאר דלרבה אי הוי הלכתא כותיה ההוא לסטים מיירי בגזלן ולעולה מיירי בגנב אלה ודחי דהף לעולה מיירי בגזלן וכ"כ הרמב"ם להדים ריש פ"ו דגולה ול"ל לפי שיטה זו דלהרמב"ם והרא"ש אף על גב דמעיקרא קס"ד דמוכם הוא גזלן ולסטים הוא גנב מכל מקום למאי דאסיק הכא במאי עסקינן בלסטים

סתמא לא הוי יאוש. אבל מדברי אדוני אבי ז"ל יראה דבלסטין ישראל סתמא הוי יאוש ולסטין גוי סתמא לא הוי יאוש אלא אם כן ידוע שנתייאש. ולפי זה בגנב אפילו אם הוא גוי סתמא הוי יאוש (א): (ו) שאלה לרב שרירא גאון הוי יאוש (א): (ו) שאלה לרב שרירא גאון ראובן שנאבדו כליו או נגנבו או נטלום לסטין וכאו ליד גוי וקנאם ישראל אחר ממנו בפחות משווים ובאו הבעלים ותבעום מיד זה שקנאם ואמר לו כבר נתייאשת מהם והשיב ראובן יש לי עדים שלא נתייאשתי וחפשתי אחר הכלים עד עדה. ועוד כי מנהג אצלינו כל מי שיאבד ממנו ממון בין בגניבה בין בלסטין ויפול ביד ישראל מחר שיחזירנו לבעליו ויטול מה שהוציא עליו ואתה בא לשנות המנהג. ואם המחזיק טוען

מזויין אי הכי היינו גזלן סרי גווני גזלן השמא הדר ביה מלמודא מתאי דהוה קאמר מעיקרא ואף לעולא בלסטים מזויין קסני מסנימין וחרי גזוני גזלן ועלה קאמר רב אשי לא שנא כן אלא בלסטים גוים וחרי גזוני גזלן ועלה קאמר רב אשי לא שנא כן אלא בלסטים גוים וכי פירוש בגזלן גוי: אדא דיש להקשות על זה הא דאים להים בפ"ב דקידושין (נג:) בעובדא דההיא אימחא דהוה קא משיא כרעא בשיכלא דמיא אמא ההוא גברא סטף זוד מחבריה ושדא לה אמר לה מיקדשת לי אמא ההוא גברא קמיה דרבא אמר ליה ליה דחש להא דרבי שמעון דאמר סמם גזלה יאוש בעלים הוה והלא לא קאמר רבי שמעון אלא בגזלן גוי אבל גזלן ישראל אפילו סממא נמי מייאש אכל ליש מפרשים ניחא בי ווכאה דההיא דפרק בי דקידושין לא

יאוש בעלים וסתם גדלה לא הרי יאוש ע"כ מרוייהו במדא גוונא קאמרינן להו וכיון דנתבאר דסתם גנבה יאוש בעלים מיירי בגנג ישראל אם כן כשאמרו סמם גדלה לא הר יאוש בעלים בההוא גוונא נמי הוא דאף על גב דהוא גזלן ישראל סחמא לא הרי יאוש ולפי זה מתניתין דקתני בלסטים דסחמה לה הרי יחוש בעלים ואוקימנא דוקא גרי אכל ישראל הרי יאוש ע"כ רבי שמעון היא דאמר סמם גדלה יאוש בעלים היא ולא אמר הכי אלא בישראל אבל בגרי לא ומ"ש אבל הר ימוש יחן: 128 דבלסמים ישראל סתמא הוי

יאוש ולסמים גוי סתמא לא הוי

יאוש וכוי. טעמח משום דהרח"ש (שם) כתב מסניסין ומחי דחימתר עלה לא שנו אלא גרם וכוי ומשמע דסבירא ליה דהלכתא הכי ואם כן צ"ל דאסים כרבנן וכי אמור רבנן סתם גדילה לא הר יאוש דוקא כלסנים גרי ואם כן ע"כ כי אמור סתם גניבה הר יאוש בגר היא דומיא דסתם גדיבה הר יאוש בגר היא כל שכן בישראל יש):

(1) שאלה לרב שרירא גאון (אוצר הנאונים עם' 105-103) ככן ראובן שנאבדו כליו או נגנכו או נמלום לסמים ובאו ליד גוי וקנאם ישראל אחר ממנו וכו' כגן:

איירי אלא לענין קידושין דאורייתא ומדאורייתא ודאי אין למלק בין גזלן גרי לגזלן ישראל ולים דחש להא דרבי שמעון וסמס גזלה לא היר יאוש בעלים ולא הוו קידושין דאורייתא עד דשמעיניה דמייאש והא דרב אשי דמחלק בין לסטים גרי ללסטים ישראל אינו אלא מדרבען הרי יאוש בעלים ולא הוו קידושין דאורייתא ולגבי ממונא יאוש כדי קני מדרבען לגבי גזלן ישראל וכן לענין קידושין קני מדרבען דאמרי מימר אפילו סממא נמי קא מייאש ולגבי ממונא יאוש כדי קני מדרבען לגבי גזלן ישראל וכן לענין קידושין קני מדרבען ובעיא גט נ"ל ובמשובה (פרי צו-א) הארכתי יותר בסייעתא דשמיא כאן:

דרכי משה

שפח (א) ועניין במרדכי פרק הגוזל בתרא (דף נ' ע"ג) (סי קסב) דמחלק בין דבר שיש בו סימן לאין בו סימן דביש בו סימן כתב דלא אמרינן סתם גניבה הרי יאוש אבל אין בו סימן הרי יאוש אפילו בגרי ועיי"ש ומשמע שם מדברי מוהר"ם (ד"פ סי תתרט, ד"ק סי קצו) דאין חילוק בין ספרים לשאר דברים אבל בפרק הכונס (סי ס) כתוב דבספרים לא שיין בהו יאוש שהגרי לא יוכל למכרן רק לישראל וכ"כ המרדכי שם פרק הגוזל (דף נ' ע"ג) (סי קסב) והוא דעת התוספות (קיד: ד"ה המכיר) כמו שכתבתי למעלה סימן שנ"ו (אות א):

פרישה

(ו) ואם המחזיק פוען כוי. פירוש ועוד שאלה אחרת אם המחזיק טוען:

הגהות והערות

יט) גראה דכונת מרן בסעד דמביא לדכרי הטור כרי דלכאורה קשה דנימא דאתיא ככולי עלמא דלסטים דמתניתין היינו גנב כפשטיה וקא משמע לן רב (אסי) [אשין דמחלוקת רבנן ורבי שמעון לא הוי אלא בישראל אבל בגוי לכולי עלמא אפילו בגניבה לא הרי יאוש ולו״א דמתניתין דתני אם נתייאשו הבעלים אין הא סתמא לא מיירי בגרי דאפילו סתם גניבה לא הרי יאוש בעלים לכולי עלמא אבל בישראל הוא המחלוקת דלרבנן סתם גניבה הרי יאוש וגזילה לא ורישא דמתניתין מיירי בירוע ואתיא ככולי עלמא. דדעת הרב ב"י ז"ל לומר דאם כן היאך הביא הרא"ש ז"ל כל המשנה כסתמא דהא לפי זה קשה דרישא דמתניתין דקתני סתמא הרי יארש אף שמיירי בישראל אי רבגן קשה גולן אי רבי שמעון קשה גנב וכל שכן אי מיירי בנרי דזה אי אפשר לומר דאתיא דלא כמאן. ועוד דהא הביא לדרב (אסי) [אשי] דמוקי לסיפא בגרי משמע דרישא בישראל מיירי. ואף שנאמר שמיירי בתרי גווני גזלן מוכרה דאתי כרבי שמעון והיאך שביק רבנן ופסק כרבי שמעון ודוחק לומר דסובר הרא"ש ז"ל דרישא דמתניתין בידוע ודברי הכל דאם כן הוה ליה לפרש כמו שפירש אחר כך שהביא לדעולא אמתניתין כר׳ (הלכה למשה פ״ו ה״ג לט ע״ג): כן לפנינו כגמרא לא "שנו": כאן ע"ע שו"ת ב"ה החדשות סימן עט ומהר"י הלוי סימן ז: כב] הובא גם כשו"ת רשב"ץ ח"ב סימן קלו, וע"ע שו"ת לחם רב סימן קנו: כגן עיין הנהות והערות לעיל סימן שסג אות קח:

מייאש דהא יכול להעמיד את הגזלן לבית דין ולתבוע ממנו על פי העדים, שוב מצאתי כן להריא בשו"ת מהר"י הלוי סימן (ד) [ו] אחיו של הט"ו. ונ"ל די"ל שכל זה לרבנן דפליגי עליה דרבי שמעון כר' (עטרת חכמים ח"ב חדושי מס' קדושין לד ע"א ד"ה ונלע"ד): יח] גראה דהוכרח לזה משום דמשמע ליה דלסטים דאמרו במשנה היינו גזלן להיש מפרשים ולכן הוכרח לומר דהיינו רבי שמעון. ואף דלסתמא דתלמודא משמע ליה דלסטים הוא גנב ממה שהקשו מרישא דמתניתין דתנן נטלו מוכסין כו׳ מני אי רבנן קשה גזלן אי רבי שמעון קשה גנב וכן פירש רש״י ז״ל דגנב לסטים וגזלן מוכס היינו לפי הקס"ר משום דקחזי" דמתניתין תני מוכס ולסטים ומוכרח דהיינו גנב וגזלן דלא נראה לומר דסתמא דתלמודא לפי הס"ד דתרי גווני גוב מחניתין ולזה הקשה לא ימנע אי לסטים הוא גולן אם כן מוכס הרא גוב ואי ליסטים גנכ מוכס גזלן ומתניתין מני אבל מסיפא לא קשה מידי דפשיטא ליה דלסטים גזלן הוא ורבי שמעון היא. ומ"ש אי הכי היינו גולן ר"ל לשיטתך דס"ל דסתם לסטים הוא גנב והכא שאני שהוא כלסטים מזויין סוף סוף קשה עדיין דהיינו גולן שהוא מוכס ויעויין מ"ש הסמ"ע סימן שסח ס"ק ג דבמוכס מתייאשין הבעלים טפי מגולן. וכשהשיב לו תרי גווני גזלן דתני ברישא אתיא כולה מתניתין כפשטא דלסטים הוא גזלן וכרבי שמעון ורישא מיירי בישראל ולו"א דסתם גזילה יאוש בעלים וסיפא בגרי ולזה לא הרי יאוש בסתמא (הלכה למשה פ"ו ה"ג מט ע"ב):

מה שכתב והדוקח מן הדסמים אם בא דצאת ידי שמים מחזיר שהגר לא יוכל למכרס רק לישראל ונפרק הגחל ומאכיל (פרי קנא) כמב ובר. כלומר הלוקח מן הלסטים אחר שנחייאשו הכעלים אם כא לנאם אדם שהנים ספרים בעיר וכרם אם קנאם יהודי אחר יחזיר לו עד ידי שמים מחזיר לבעלים וכו' דאילו קודם שנחייאשו בדיני אדם נמי כדי דמיהן אם נתן כך בהן כון אפילו לרש"י כון שפירש דספרים

> מליספים וגנבים מחזיר לבעלים וכר חייב כל אדם שלא לשנות מנהגם. יש לתמרה למה חייב אותם מכח מנהג בעלמא ונראה דמיירי במנהג קבוע על פי זקני העיר כמו הסכמות שלנו [עד כאן]. ועיין נמרדכי פרק כ׳ רמליעה (סי רח): המרדכי פרק הכונס (נ"ק פר ס) גוי שגזל נכסי ישראל מטלטלי הר יאוש אבל ספרים לא שייך נהו יאוש

סייב להסזיר: (בדק הבית) ומה שכתב אם יש מנהג במקומכם שהקונה יש כחן כון לופרום ופקריקון כטן: אם השר לקם כל חשר

לראום ואח"כ לקח כל אשר ללאה וכשנתפשר עם ראום נתן לו הכל סר"ס (ב): ראובן שסיו לו כיתו ושוב נתפשר עם בני העיר (") ["]:

נתייאשת והתוכע טוען לא נתייאשתי ואשכע שלא נתייאשתי ואין עדים כדבר כמה יתברר ולפה חוכעת פת שלה עיין נחשונת שנתייאש. תשובה אם הבעלים מרדפין אחר הכעכ"ל פימן לגף וק"ה משונמ הכלים שנאבדו לו ודאי לא נתייאשו וזה שקנאם צריך להחזירם. ואם אמר בעל הכלים דברים נמתו הרנה פקדונות ושלנו לת ב שניכר מהם שנתייאש אין לו לחזור על הקונה לתובעו. ואם אינו ניכר או נודע מדבריו שנתייאש וחונעים המפקידים חלקם עיין ואינו מרדף אחריהם ואומר לא נתייאשתי והקונה נמשוטת הרפ"ש כלל ל"ד סימן אומר נתייאשת אין סומכין לא על דברי זה ולא על דברי זה ואין כאן שבועה אלא בית דין

אומדין ופוסקין כהן את הדבר אם ראוי ליאוש אם לא ואם רואין הדבר שראוי ליאוש מעמידין ביד הקונה ואם רואין הדבר שבעל הכלים היה מרדף אחריהן לפיכך אם נתברר הדבר שבעל הכלים היה מרדף אחריהן לא הוי יאוש וחייב הקונה להחזירן אף על פי שלקחן בפחות הרבה משווין וכן אם הציל בלא כלום חייב להחזירם בחנם והלוקח מן הלסטין אם כא לצאת ידי שמים מחזיר לבעלים הראשונים ואם נתכוון לקדם הבעלים וליקח כזול הרי הדבר מסור ללב ומן השמים נפרעין ממנו. ומה שכתבת שיש מנהג כמקומכם שהקונה מהלסטין וגנבים מחזיר לבעלים ונוטל מה שהוציא אם ודאי כך הוא חייב כל אדם לבלתי שנות מנהגם דאמרינן לדן מנלן דמנהגא מילתא היא שנאמר (דכרים יט יד) אל תסיג גבול רעך אשר גבלו ראשונים וכל שכן בדבר שיש בו תקנה גדולה והסרת מריבה להן לפיכך עשו כמנהגכם ולא תשנו ושלום להן:

סימן שממ

פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן

[א] אסור לקנות שום דבר מהגולן ואסור להחזיק בידו: [ב] הלוקח מטלטלין מהגולן דינו כלוקח מהגגב: [ג] אם נתיאשו הבעלים קודם שלקח: (T) אם מותר ליהנות מדבר הגזול אחר יארש: [ה] מי שהרחזק גזלן אם אסור ליהנות ממנו: [ו] אם מותר ליהנות מהמוכסין ועיין לקמן (סיו): [1] נטלו המוכסין חמורו או כסותו ונתנו לו אחר הרי אלו שלו: [11] יש מוכס שאינו כגולן ושאסור לאדם להבריח ממנו: [10] מלך שצוה לעבריו לכרות אילנות מכל אחד דכר ירוע לעשות גשר והלכו הם וכרתו הכל מאחד: [י] אם יש רשות לגבאי המלך למשכן אחד בשביל כל המס: [יא] גבאי המלך שמוכרים שדות בשביל המס שעל השדות או בשביל מס שעל ראש האדם: [יב] ברח בעל השדה ובא אחר ופרעו ואכל פירותיה: [יג] מי שפרע כשכיל חכירו מס המלך אם מותר להשתעבד בו: [יד] אימתי הרי דינא דמלכותא דינא:

דרכי משה

(ב) ופסק דוכה ראובן ככל כי כבר נתייאשה לאה כר ועיי״ש שהאריך כזה גם בתשובת הרא״ש כלל צ״ד סימן ר׳ תשובה בזה ועיין שם ועיין לעיל סימן רל"ו (ס"א-ג) מדין הקונה קרקע גוולה מגרי אם חייב להחזירה לישראל לן:

צריך להחזיר. פיכוש ונוסן לו הנגול מה שהונים: אין לו לחזור על הקונה כר. פירוש אלא הנוקם קונה לנמרי לר"י אם נסייאש קודם שקנאו דהוה ליה יאוש ואס"כ שינוי רשום ולהרמב"ם והראב"ד מחזיר מוסר הדמים: תשובה אם הבעלים מרדפים כו'. הכי הלעת דנרי תשונה זו מתלה השיב להן כל חילוקי דין דעלמה כעין נדון זה והח"כ כתב לפיכך הם נתברר כר׳ וכאלו אמר מאחר שהודעתיך כלל הדין ומדון דידן טען החובע שיש לו עדים שמיפש ורדף אחריו אם כן חייב הקונה להחזירו לו: ומיש אין סומכין לא על דברי זה כו'. סירוש דהא לא אמרו אלא "סמס" גמינה יאוש הוא אבל כי הכא דטוען הנתבע כרן ברי דלא נתייאש לא מיקרי סחם גנינה אלא הדנר לריך אומד כו': והדוקח מן הדסמים כו'. פירוש או לריך להחזירו אף על פי שכבר נחייאשו הבעלים דאלו קודם שנחייאשו כדיני מדם חייב להחזיר ב"י וחי משום הח לח חרים די"ל דחפילו בלפני יחוש מיירי

וקא משמע לן דאם כא לנאם ידי שמים לריך להסויר לו כמנם דכיון שהוא לסטים ורואה מי הוא שבולו יאמר לו לולי שלקסמו הייםי מוכעו כדין והיה לריך להחזיר לי כמנם. תראה דגם לב"י משום הכי כמב רבינו לוקח מלסטים דכלפטים דוקם דינה הכי כיון שרופה ויודע מי חטפו יש לו מקנה שימזור רשמדל מידו ולם הר יחוש גמור מה שחין כן כנניכה וסנידה אכל מן הדין אין יכולין להולים ממנו כיון דכבר נחיישש לאן: ואם בתבוון דקדם הבעלים. ר"ל דחם זה הלוקם שינו כא לנחם ידי שמים דינא הכי דחם היה שנמכוון לקדם לפעלים לקנות בוול ואינו רוצה להחזירו לבעלים כיון שכבר נחייאש או מוניאין מידו כרין כיון שמסכוון להפסיד הנגול שלולי שקנהו היה יכול להוליאו מהלסטים בחנם לבן אבל אם אין זה ידוע שכיון לכך יכול הוא להמנלל ולומר לם ידעתי שגדלה לגן הים פידו משום הכי קפמר שדבר זה מסור ללב תפרעין ממנו מן השמים כדין כל הדברים הנמסרים ללב:

דאי יאוש שאינו גמור מהני, יפטר אף בדיני שמים, ואי לא מהני יתחייב אף בדיני ארם: לכן מדנקם בטעמא דמילתא "כיון שמתכוון להפסיד הנגזל כו" שמע מינה לכאורה דאיירינן בגוונא דקנה ביאוש ושינוי רשות (עיין סמ"ע לעיל סימן שסא סיק ה תרושה לקמן סימן שסט ס"ו), רק דמכל מקום מוציאים מידו כיון דמתכוון להפסידו, ומרץ גרמי. רק דלכאורה קשה, דמשמעות הדברים שמוציאים רספרים "אין" כהם כוי, ועיי"ש חדושי אנשי שם אות ל ומרדכי השלם בהערת גוף הגזילה מידו, ואי משום גרמי לא יהא אלא חיוב דמים בעלמא. ואפשר המהדיר ציון 106: כט] דהא אמרינן אין לוקחין יותר מכדי דמיהם משמע דברקמשתרשי ליה שאני, וראה שער משפט לעיל סימן כו ס"ק ב: הא כרי דמיהם לוקחין דלא ניחא להו לבזינהו כאנפייהו כראמר כהשולח (גיטין לג) ככת"י "שגזולה": לדן עיין תורה תמימה רברים יט יד אות לב. מה ע"ב) ואם לא יקחם ישראל פשיטא שהשר ישליכם לאיבוד (מרדכי שם): וע"ע פאה פ"ה מ"ו תוספת יום טוב שם ושבת פה ע"א: לה) בדפום פייבי רי שאקו "ריבות": לון ראה הגהות והערות לקמן סימן שפח אות רעג:

כדן צ"ל "התובע": כהן בדפום פייבי די שאקו אומרין "רואין" ופוסקין: כו] בדפו"ר "מהן", וכ"ה נוסח המקורי במרדכי. ונוסח מהדורתינו ע"פ הנרפס, והיא כנראה ע"ס הנהות הרמ"א במרדכי שם, וע"ע מרדכי השלם בשינויי נוסחאות אות לכ: כזן שיריש הגהות מ"י אות ה רצ"ל "לר"י", ועיין מרדכי השלם בהערת המהדיר ציון 105: כחן לפגינו במרדכי מוגה ע"פ רמ"א לן בדרכי משה הארוך אם חייב "להחזיר": לאן הדברים סתומים לכאורה,